

บทที่ 2 แนวคิดและทฤษฎี

ในการศึกษาวิเคราะห์ระบบสารสนเทศทางการบัญชีของสหกรณ์ออมทรัพย์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำกัด ผู้ศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบสารสนเทศทางการบัญชี เพื่อที่จะได้แนวคิดและทฤษฎีนำมาเป็นกรอบในการวิเคราะห์และสนับสนุนการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับสารสนเทศ
2. แนวคิดเกี่ยวกับระบบ
3. แนวคิดเกี่ยวกับระบบสารสนเทศ
4. แนวคิดเกี่ยวกับระบบสารสนเทศทางการบัญชี
5. แนวคิดเกี่ยวกับการควบคุมภายใน

แนวคิดเกี่ยวกับสารสนเทศ

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับสารสนเทศสามารถแบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือ ความหมาย ข้อมูลและสารสนเทศ และ คุณสมบัติสารสนเทศ

1 ความหมาย ข้อมูลและสารสนเทศ

จากการศึกษาถึงความหมาย ข้อมูลและสารสนเทศนั้น ได้พบว่า มีนักวิชาการคอมพิวเตอร์และนักวิชาการหลายท่าน ได้ค้นคว้าและให้คำจำกัดความ เกี่ยวกับข้อมูล และสารสนเทศไว้ดังนี้

1.1 ความหมายของข้อมูล

ข้อมูล¹ หมายถึง ข้อเท็จจริงต่างๆ ที่มีอยู่ในธรรมชาติ เป็นกลุ่มสัญลักษณ์ แทนปริมาณหรือการกระทำต่างๆ ที่ยังไม่ผ่านการประมวลผล ข้อมูลอาจจะอยู่ในรูปของตัวเลข ตัวหนังสือ และท้ายที่สุดข้อมูลก็คือ วัตถุดิบของสารสนเทศ

¹ จีราภรณ์ รักษาแก้ว, ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2533), หน้า157.

ข้อมูล² หมายถึง ข้อมูลดิบ (Raw Material) ที่ถูกเก็บรวบรวมจากแหล่งต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์กร โดยข้อมูลดิบจะยังไม่มี ความหมายในการนำไปใช้งาน หรือตรงตามความต้องการของผู้ใช้ เช่น รายรับ - รายจ่าย ที่เกิดขึ้นในแต่ละวันของธุรกิจ นิสิต - นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียน หรือเงินเดือนของข้าราชการ เป็นต้น

1.2 ความหมายของสารสนเทศ

สารสนเทศ³ ได้แก่ข้อมูลต่างๆ ที่ได้รับการประมวลผลแล้วด้วยวิธีการต่างๆ เป็นความรู้ที่ต้องการสำหรับใช้ทำประโยชน์ เป็นส่วนผลลัพธ์ของระบบการประมวลผลข้อมูล เป็นสิ่งซึ่งสื่อความหมายให้ผู้รับเข้าใจ และสามารถนำไปกระทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งโดยเฉพาะได้ หรือเพื่อเป็นการย้ำความเข้าใจที่มีอยู่แล้วให้มีมากยิ่งขึ้นและเป็นผลลัพธ์ของระบบสารสนเทศ

สารสนเทศ⁴ หมายถึง ผลลัพธ์ที่เกิดจากการประมวลผลข้อมูลดิบที่ถูกจัดเก็บไว้อย่างเป็นระบบ โดยผลลัพธ์ที่ได้สามารถนำไปประกอบการทำงานหรือสนับสนุนการตัดสินใจของผู้บริหาร ซึ่งเราสามารถกล่าวได้ว่า สารสนเทศเป็นข้อมูลที่มีความหมายหรือตรงตามความต้องการของผู้บริหาร เช่น ยอดคงเหลือ รายงานสรุปผลการดำเนินงาน หรือประมาณการรายได้ เป็นต้น ประการสำคัญสารสนเทศถูกนำมาช่วยในการตัดสินใจในกิจกรรมการบริหารด้านต่างๆ เช่น การเงิน การตลาด หรือการจัดการ เป็นต้น ซึ่งทำให้ผู้บริหารสามารถแก้ไขปัญหา หรือหาทางเลือกในการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

² ัญญูพันธ์ เจริญนันท์ และ ไพบุลย์ เกียรติโกมล, ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ (กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542), หน้า 35.

³ จีราภรณ์ รักษาแก้ว, ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2533), หน้า 157.

⁴ ัญญูพันธ์ เจริญนันท์ และ ไพบุลย์ เกียรติโกมล, ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ (กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542), หน้า 35.

2 คุณสมบัติของสารสนเทศ⁵

สารสนเทศที่จัดว่าเป็นสารสนเทศที่ดีควรมีคุณสมบัติที่สำคัญ คือ ถูกต้อง ทันต่อการใช้งาน ครบถ้วนสมบูรณ์ กะทัดรัด ตรงกับความต้องการ และสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งคุณสมบัติเหล่านี้จะเป็นตัวบ่งบอกถึงคุณภาพและคุณค่าของสารสนเทศนั้นในการนำสารสนเทศไปใช้งานครั้งหนึ่งๆ สารสนเทศควรมีคุณสมบัติดังกล่าวนี้เป็นปริมาณที่มากหรือน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ใช้ ซึ่งเขาจะเป็นผู้พิจารณาถึงความคุ้มค่าของสารสนเทศที่ต้องการกับต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายที่จะให้ได้มาซึ่งสารสนเทศนั้น รายละเอียดของคุณสมบัติแต่ละข้อของสารสนเทศที่ดีควรจะเป็นมีดังนี้คือ

2.1 ความถูกต้อง สารสนเทศที่ดี ต้องมีความถูกต้องและปราศจากความคลาดเคลื่อน ซึ่งจะช่วยให้สารสนเทศมีความน่าเชื่อถือ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างสมบูรณ์

2.2 ความทันต่อการใช้งาน สารสนเทศที่ดีต้องทันต่อการนำไปใช้ประโยชน์ สารสนเทศนั้นควรจะรวดเร็วพอที่จัดทำได้จากข้อมูลปริมาณหนึ่ง แต่ไม่ใช่ทุกครั้งที่มีการเก็บข้อมูลได้ เพื่อเป็นการประหยัดค่าใช้จ่าย และสารสนเทศนั้นไม่ควรจะรวดเร็วจนไม่สามารถบอกถึงแนวโน้มหรือการเกิดเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งได้

2.3 ความสมบูรณ์ ความสมบูรณ์ของสารสนเทศได้มาจากการรวบรวมข้อเท็จจริงหรือข้อมูลที่มีอยู่อย่างกระจัดกระจายในองค์กรได้ ในปริมาณที่พอเพียงต่อการผลิตสารสนเทศนั้นและตามความต้องการของผู้ใช้

2.4 ความกะทัดรัดของสารสนเทศ จากความพยายามที่จะทำให้สารสนเทศที่ผลิตออกมาเป็นสารสนเทศที่สมบูรณ์ ในบางครั้งจึงมีผู้ออกแบบสารสนเทศโดยคำนึงถึงแต่จะให้สารสนเทศที่ละเอียดมากพอสำหรับผู้บริหาร ซึ่งบางครั้งกลับกลายเป็นว่าสารสนเทศนั้นมีปริมาณมากเกินไปที่ผู้บริหารจะใช้ประโยชน์ได้ ซึ่งก่อให้เกิดผลเสียมากกว่าผลดี เพราะทำให้ผู้บริหารต้องเสียเวลาค้นหาสารสนเทศที่เขาต้องการจากสารสนเทศทั้งหมดที่มีอยู่ ซึ่งอาจทำให้ไม่ทันต่อการใช้งานได้ สารสนเทศที่ดีควรจะเป็นสารสนเทศที่กะทัดรัดและได้ใจความที่สมบูรณ์ในตัวเอง สามารถแสดงสาระที่สำคัญๆ ตามที่ผู้บริหารต้องการ ได้ครบถ้วน

2.5 ตรงกับความต้องการ สารสนเทศที่ดีต้องการจะรู้เป็นสารสนเทศที่สามารถสื่อความหมายให้เกิดการกระทำ ความรู้ และความเข้าใจต่อผู้บริหาร

⁵ จีราภรณ์ รักษาแก้ว, ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2533), หน้า159 - 60.

แนวความคิดเกี่ยวกับระบบ

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับระบบสามารถแบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือ ความหมายระบบ และองค์ประกอบของระบบ

1 ความหมายระบบ

จากการศึกษาถึงความหมายระบบนั้น ได้พบว่า มีนักวิชาการคอมพิวเตอร์และนักวิชาการหลายท่าน ได้ค้นคว้าและให้คำจำกัดความเกี่ยวกับระบบไว้ดังนี้

ระบบ⁶ หมายถึง สิ่งซึ่งประกอบขึ้นด้วยองค์ประกอบหรือหน่วยย่อย องค์ประกอบหรือหน่วยย่อยเหล่านี้มีความสัมพันธ์กันและทำหน้าที่ร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด ระบบ⁷ หมายถึง ชุดของส่วนประกอบที่ได้ถูกกำหนดไว้ให้ทำหน้าที่ โดยมีเป้าหมาย หรือจุดประสงค์ร่วมกัน

2 องค์ประกอบของระบบ⁸

ระบบประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ส่วน คือ

2.1 ส่วนนำเข้า(Input) เป็นส่วนทรัพยากรหรือสิ่งที่จำเป็นเพื่อนำเข้าสู่ระบบ และก่อให้เกิดการทำงานหรือกระบวนการ

2.2 ส่วนกระบวนการ(Process) เป็นส่วนซึ่งทำหน้าที่แปรสภาพหรือประมวลผล โดยอาศัยส่วนนำเข้าของระบบ แปรสภาพให้เป็นผลลัพธ์ที่ต้องการ

2.3 ส่วนผลลัพธ์(Output) เป็นส่วนผลลัพธ์หรือสิ่งที่ต้องการจากระบบซึ่งจะไปตามวัตถุประสงค์ของระบบ

⁶ พิชิต สุขเจริญพงษ์, ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาชิราษ, 2533), หน้า 93.

⁷ ชุมพล ศฤงคารศิริ, ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ (กรุงเทพฯ : ป.สัมพันธ์พาณิชย์, 2540), หน้า 69.

⁸ พิชิต สุขเจริญพงษ์, ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาชิราษ, 2533), หน้า 93.

2.4 ส่วนป้อนกลับ(Feedback) เป็นส่วนซึ่งใช้ ในการควบคุมการทำงานของ กระบวนการเพื่อให้การทำงานของระบบบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ส่วนป้อนกลับนี้จะนำเอาผลลัพธ์ ที่ได้จากระบบเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้ จากผลการเปรียบเทียบจะนำไปสู่การปรับส่วนนำเข้าหรือกระบวนการ เพื่อให้ระบบสร้างส่วนผลลัพธ์ตามที่ต้องการออกมา

แนวความคิดเกี่ยวกับระบบสารสนเทศ

จากการศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับระบบสารสนเทศสามารถแบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือ ความหมายระบบสารสนเทศ และองค์ประกอบของระบบสารสนเทศ

1 ความหมายระบบสารสนเทศ

จากการศึกษาถึงความหมายระบบสารสนเทศนั้น ได้พบว่า มีนักวิชาการ คอมพิวเตอร์และนักวิชาการหลายท่าน ได้ค้นคว้าและให้คำจำกัดความเกี่ยวกับระบบสารสนเทศไว้ดังนี้

ระบบสารสนเทศ⁹ หมายถึง ชุดของคน ข้อมูล และวิธีการ ซึ่งทำงานร่วมกันเพื่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ในการจัดการสารสนเทศซึ่งได้แก่ การรวบรวมข้อมูล การประมวลผลข้อมูล การนำเอาสารสนเทศที่ได้นำไปใช้ในการตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา การควบคุม เป็นต้น

ระบบสารสนเทศ¹⁰ หมายถึง การจัดการซึ่งรวมถึงการรวบรวม การเข้าสู่และการประมวลผลข้อมูล และการจัดเก็บ การบริหาร การควบคุม และการรายงานสารสนเทศเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กร

⁹ บุญลิริ สุวรรณเพ็ชร, คอมพิวเตอร์และซอฟต์แวร์ปฏิบัติการ (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เอสแอนด์ เลบคส์, 2539), หน้า 140.

¹⁰ Marshall B. Romney, et al., Accounting Information System (7th ed.) (New York : Addison – Wesley, 1997), p.16.

2 องค์ประกอบของระบบสารสนเทศ¹¹

องค์ประกอบที่สำคัญของระบบสารสนเทศ ประกอบด้วยสิ่งต่างๆ ดังนี้

2.1 เครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์(Hardware)หมายถึง อุปกรณ์ทางอิเล็กทรอนิกส์ ที่ใช้สำหรับนำเข้าข้อมูล ประมวลผลข้อมูล และแสดงผลข้อมูล ซึ่งประกอบด้วย เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องขับแผ่นดิสก์ เครื่องพิมพ์ เครื่องแปลงสัญญาณ จอภาพ ตลอดจนสายเคเบิลที่เชื่อมโยงถึงกัน ซึ่งสามารถแยกได้ดังนี้

2.1.1 หน่วยประมวลผลกลาง (Central Processing Unit : CPU)

ซึ่งประกอบด้วย

ก) หน่วยคำนวณทางคณิตศาสตร์และตรรกะ (Arithmetic–Logic Unit)

ข) หน่วยควบคุม (Control Unit)

ค) หน่วยความจำหลัก (Primary Storage)

2.1.2 อุปกรณ์ด้านนำเข้าข้อมูล (Input Devices) ประกอบด้วย

ก) แป้นพิมพ์ (Keyboard)

ข) เมาส์ (Computer Mouse)

ค) การป้อนข้อมูลทางจอภาพ (Touch Screen)

ง) แหล่งข้อมูลแบบอัตโนมัติ (Source Data Automation)

2.1.3 อุปกรณ์ทางด้านการนำเสนอข้อมูลประกอบด้วย

ก) เครื่องพิมพ์ (Printer)

ข) จอภาพ (Monitor)

ค) เครื่องวาดภาพ(Plotter)

ง) ลำโพง (Audio Output)

¹¹ เจษฎา ควงไช, “ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำเอาระบบสารสนเทศโครงการ POLIS ของตำรวจมาใช้ในหน่วยงานตำรวจภูธรจังหวัดลำพูน”, การค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2542, หน้า 13.

2.1.4 หน่วยความจำสำรอง (Secondary Storage)ประกอบด้วย

- ก) จานแม่เหล็ก (Magnetic Disk)
- ข) จานแสงเลเซอร์ (Optical Laser Disk)
- ค) เทปแม่เหล็ก (Magnetic Tape)

2.1.5 อุปกรณ์สื่อสารโทรคมนาคม ประกอบด้วย

- ก) เครื่องแปลงสัญญาณ (Modem)
- ข) สายนำสัญญาณต่างๆ (Cable)
- ค) ไมโครเวฟ และ ดาวเทียม (Microwave and Satellite)

2.2 ชุดคำสั่งหรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์ (Software) หมายถึง ประโยคคำสั่งที่เขียนด้วยภาษาและวิธีการคอมพิวเตอร์ซึ่งจะอำนวยความสะดวกให้ผู้ใช้งานสามารถสั่งการให้คอมพิวเตอร์ทำงานตามที่ต้องการได้ ซึ่งพอจะแบ่งได้ดังนี้

2.2.1 โปรแกรมเกี่ยวกับระบบ (System Software) เป็นโปรแกรมที่ใช้สำหรับควบคุมการทำงานของเครื่องการเชื่อมโยงระหว่างเครื่องคอมพิวเตอร์กับโปรแกรมประยุกต์ เช่น MS-Dos Windows 95 OS/2 และUNIX เป็นต้น

2.2.2 โปรแกรมประยุกต์ใช้งาน (Application Software) เป็นโปรแกรมที่ช่วยให้ผู้ใช้งานด้านต่างๆ ได้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น ทั้งด้านการจัดทำเอกสาร การคิดคำนวณ การวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ เช่น Microsoft Word 97 Microsoft Excel 97 Lotus 1 2 3 Foxpro และ SPSS for Windows เป็นต้น

2.3 บุคลากรทางคอมพิวเตอร์ (Peopleware) หมายถึงบุคคลที่ทำงานเกี่ยวข้องกับระบบสารสนเทศ โดยอาจจะเป็น ผู้สร้างหรือออกแบบระบบ ผู้ปฏิบัติงานในระบบ ผู้ดูแลรักษาซ่อมบำรุงระบบ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นกลุ่มต่างๆ ได้ดังนี้

2.3.1 กลุ่มปฏิบัติงาน มีหน้าที่ในการปฏิบัติงานเพื่อให้คอมพิวเตอร์สามารถทำงานได้ตามต้องการ เช่น เจ้าหน้าที่ควบคุมเครื่องคอมพิวเตอร์ เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล บรรณารักษ์เทปและข้อมูล

2.3.2 กลุ่มระบบและโปรแกรม มีหน้าที่ พัฒนาระบบและโปรแกรม เพื่อให้การประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นไปตามที่ต้องการ และมีประสิทธิภาพสูงสุด เช่น นักวิเคราะห์ระบบ ผู้เขียนโปรแกรม และนักออกแบบระบบ

2.3.3 กลุ่มสนับสนุนเกี่ยวกับเทคนิค ซึ่งจะทำหน้าที่เพิ่มสมรรถภาพของระบบ ดูแลรักษาให้ระบบสามารถทำงานตามที่ต้องการอยู่เสมอ เช่น เจ้าหน้าที่พัฒนาโปรแกรมระบบ นักวิเคราะห์ความปลอดภัยระบบ ผู้ควบคุมฐานข้อมูลและระบบสื่อสาร และผู้ชำนาญด้านองค์ประกอบ

2.4 ข้อมูล(Data) คือข้อความหรือข้อมูลคิบัติตัวเลขต่างๆ ที่ถูกเก็บรวบรวมเพื่อป้อนเข้าสู่เครื่องคอมพิวเตอร์ทางด้านข้อมูลนำเข้า(Input) เพื่อที่ประมวลผลออกมาใช้ประโยชน์ตามที่ต้องการ ซึ่งการจัดการเกี่ยวกับข้อมูลมีขั้นตอนดังนี้

- 2.4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 2.4.2 การตรวจสอบและลงรหัส
- 2.4.3 การบันทึกข้อมูลและตรวจสอบ
- 2.4.4 การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล
- 2.4.5 การแก้ไขปรับปรุง ข้อมูลให้ถูกต้องอยู่เสมอ
- 2.4.6 การจัดเรียงข้อมูล
- 2.4.7 การเลือกข้อมูล
- 2.4.8 การรวมข้อมูล

แนวคิดเกี่ยวกับระบบสารสนเทศทางการบัญชี

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับระบบสารสนเทศทางการบัญชีสามารถแบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือ ความหมายของระบบสารสนเทศทางการบัญชี และประโยชน์ของระบบสารสนเทศทางการบัญชีต่อองค์กร

1 ความหมายของระบบสารสนเทศทางการบัญชี¹²

จากการศึกษาถึงความหมายของระบบสารสนเทศทางการบัญชีนั้นได้พบว่าระบบสารสนเทศทางการบัญชี หมายถึง ขั้นตอนในการหาข้อมูลและกระบวนการในการจัดหาสารสนเทศที่ผู้ใช้ต้องการในการวางแผน ควบคุมและดำเนินงาน ในธุรกิจของตน ระบบสารสนเทศทางการบัญชีอาจมาจากการประมวลผลด้วยมือ การประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ และการใช้วิธีการประมวลผลทั้งมือและคอมพิวเตอร์ร่วมกัน ระบบสารสนเทศทางการบัญชีเกี่ยวเนื่องเฉพาะข้อมูลทางการเงินและกระบวนการทางการบัญชี

¹² Marshall B. Romney, et al., Accounting Information System (7th ed.) (New York : Addison – Wesley, 1997), p.2.

2 ประโยชน์ของระบบสารสนเทศทางการบัญชีต่อองค์กร

2.1 ระบบสารสนเทศทางการบัญชี สามารถปรับปรุงผลิตภัณฑ์หรือการบริการ โดย การเพิ่มคุณภาพ การลดต้นทุน หรือ การเพิ่มรูปแบบได้ตามต้องการ เช่น ระบบสารสนเทศทางการบัญชีสามารถวัดการทำงานของเครื่องจักร ดังนั้น ถ้าเกิดเหตุการณ์ที่ผิดปกติ ฝ่ายปฏิบัติการสามารถสังเกตได้โดยทันที

2.2 ระบบสารสนเทศทางการบัญชีช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ ยกตัวอย่างเช่น สมมุติว่าบริษัทแห่งหนึ่งในกระบวนการผลิต แนวการประกอบชิ้นส่วน(Assembly Line) ของเครื่องในโรงงานล่าช้า เนื่องจาก ฝ่ายผลิตมีวัตถุดิบไม่เพียงพอ ทั้งๆ ที่ในโกดังมีพื้นที่เหลือมาก ในการจัดเก็บ ระบบสารสนเทศทางการบัญชีสามารถช่วยในการจัดการเกี่ยวกับวัตถุดิบ ไม่ว่าจะเป็นการจัดการเกี่ยวกับปริมาณวัตถุดิบในมือ และการสั่งซื้อวัตถุดิบโดยอัตโนมัติเมื่อวัตถุดิบคงเหลือในปริมาณที่ต้องการสั่งซื้อ

2.3 ระบบสารสนเทศทางการบัญชีช่วยในการจัดหาสารสนเทศได้ทันเวลา และเชื่อถือได้ เพื่อใช้ในการตัดสินใจ ยกตัวอย่างเช่น บริษัทหนึ่งมีผลิตภัณฑ์กว่า 100 ชนิด ในแต่ละวันจะทำการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับยอดขายของสินค้าแต่ละชนิด สินค้าใดถ้ามียอดขายต่ำ ผู้บริหารจะทำการวิเคราะห์ถึงสาเหตุ ซึ่งอาจทำการผลิตต่อโดยทำการปรับปรุงคุณภาพ หรือหยุดทำการผลิต

2.4 ระบบสารสนเทศทางการบัญชีช่วยทำให้บริษัทได้เปรียบในการแข่งขัน ยกตัวอย่างเช่น บริษัท ไพรซ์วอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ส เอบีเอเอส จำกัด ทำการพัฒนาระบบที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการแบ่งข้อมูลเกี่ยวกับลูกค้า ระบบจะเก็บข้อมูลพื้นฐานต่างๆ ของลูกค้าโดยแบ่งเป็นประเภทต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้การทำงานในครั้งต่อไปได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้นเพราะในข้อมูลพื้นฐานนั้นจะรวบรวมปัญหาต่างๆ จากกรณีศึกษาที่ผ่านมาและแนวทางแก้ไข

2.5 ระบบสารสนเทศช่วยปรับปรุงการติดต่อสื่อสาร ยกตัวอย่างเช่น เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงกฎหมายภาษีอากรทางบริษัทตรวจสอบจะแจ้งให้ลูกค้าทราบ โดยใช้ระบบเครือข่าย

2.6 ระบบสารสนเทศทางการบัญชีช่วยในการพัฒนาองค์ความรู้ ยกตัวอย่าง เช่น การเก็บข้อมูลทางภาษีอากร เมื่อเกิดข้อสงสัยเกี่ยวกับภาษีอากรสามารถเข้าไปค้นหาข้อมูลเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาได้

แนวคิดเกี่ยวกับการควบคุมภายใน

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการควบคุมภายในสามารถแบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือ ความหมายการควบคุมภายใน และองค์ประกอบการควบคุมภายในด้านสารสนเทศ

1 ความหมายการควบคุมภายใน¹³

การควบคุมภายในตามแนวความคิดของ COSO (The Committee of Sponsoring Organization of Treadway Commission) หมายถึง กระบวนการซึ่งได้รับการออกแบบไว้โดยคณะกรรมการบริษัท ผู้บริหารขององค์กร โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้เกิดความมั่นใจอย่างสมเหตุสมผลในเรื่องดังต่อไปนี้

1.1 ด้านการดำเนินงาน

มุ่งหมายให้การปฏิบัติงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลด้วยการกำกับการใช้ทรัพยากรทุกประเภทขององค์กรทั้ง คน เงิน เวลา ทรัพย์สิน วัสดุ เครื่องมือ เครื่องใช้ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพโดยประหยัดได้ผลคุ้มค่าและบรรลุเป้าหมายที่ผู้บริหารขององค์กรกำหนดไว้ ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานขององค์กรมีกำไร หรือสำหรับองค์กรที่มีได้ค้าหากำไรก็ให้มีรายรับเพียงพอกับรายจ่ายที่เกิดขึ้นเท่าที่จำเป็นจริงๆ เท่านั้นอันจะทำให้ทุกฝ่ายได้รับประโยชน์ร่วมกัน และ การดูแล ป้องกัน ระวังรักษาทรัพยากรทุกประเภทให้อยู่ในสภาพที่พร้อมสำหรับการนำไปใช้ประโยชน์ และให้ปลอดภัยจากรั่วไหล สิ้นเปลือง สูญเปล่า หรือการกระทำทุจริตของพนักงานหรือผู้บริหาร และหากมีความเสียหายเกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นความสูญเปล่าอย่างหนึ่งอย่างใดหรือ โดยการกระทำอันมีเจตนาทุจริตก็ช่วยให้ทราบถึงความเสียหายนั้นได้โดยเร็วที่สุด

1.2 ด้านการรายงานทางการเงิน

รายงาน หรือ งบการเงินไม่ว่าจะเป็นรายงานที่ใช้ภายใน หรือภายนอก องค์กรต้องมีความเชื่อถือได้และทันเวลาเพื่อให้เป็นรายงานที่น่าเสนอข้อสนเทศที่มีคุณภาพเหมาะสมสำหรับการนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาและการตัดสินใจทางธุรกิจของนักบริหาร เจ้าหนี้ ผู้ถือหุ้น และนักลงทุนโดยทั่วไป

¹³ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, แนวทางการจัดระบบการควบคุมภายใน (กรุงเทพ : บุญศิริกรพิมพ์, 2540), หน้า 5.

1.3 ด้านการปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎ ระเบียบ และนโยบาย

การปฏิบัติงาน หรือการดำเนินธุรกิจสอดคล้อง หรือเป็นไปตามบทบัญญัติ หรือข้อกำหนดของกฎหมาย นโยบาย ข้อบังคับ โครงการ หรือแผนงาน มติคณะกรรมการบริษัท ผู้บริหาร หรือองค์กรบริหารอื่น ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานหรือเกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจ นั้นเพื่อป้องกันมิให้เกิดผลเสียหายใดๆจากการละเว้นการปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎระเบียบ เหล่านั้น

2 องค์ประกอบการควบคุมภายในด้านสารสนเทศ¹⁴

การควบคุมภายในด้านสารสนเทศสามารถแบ่งได้เป็น 2 ส่วนดังนี้

2.1 การควบคุมทั่วไป

การควบคุมทั่วไปเป็นพื้นฐานของการควบคุมระบบคอมพิวเตอร์ กล่าวคือ ถ้าปราศจากการควบคุมทั่วไปแล้วจะทำให้การควบคุมการใช้ระบบงานคอมพิวเตอร์ไม่สามารถ ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ การควบคุมทั่วไปอาจจะไม่มีผลกระทบโดยตรงต่อการควบคุม ความถูกต้องของข้อมูล แต่จะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการควบคุมโดยตรงของข้อมูล ในแต่ละระบบงานสารสนเทศ

2.2 การควบคุมเฉพาะระบบงาน

เป็นการควบคุมโดยตรงในแต่ละระบบงาน ประกอบด้วยการควบคุมด้าน ส่วนนำเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์ ซึ่งการควบคุมโดยตรงนี้อาจจะแตกต่างกันในแต่ละระบบ งาน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสำคัญของข้อมูลซึ่งประมวลผลและจัดเก็บอยู่ในแต่ละระบบงาน

¹⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า109 – 110.